

POSTANOWIENIE Z DNIA 12 MARCA 2009 R.

WO 2/09

Postanowienie sądu, utrzymujące w mocy lub zmieniające postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa kończy jedynie „postępowanie przygotowawcze”, a nie „postępowanie sądowe”, w związku z czym po uprawomocnieniu nie może być w ogóle uchylone w trybie wznowienia postępowania określonego przepisami rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, a zatem również na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., czyli z urzędu – w razie ujawnienia się uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k.

Przewodniczący: sędzia SN J. Steckiewicz.

Sędziowie SN: Z. Stefaniak, A. Tomczyk (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy bez udziału stron, w sprawie dotyczącej poświadczenia nieprawdy przez żołnierzy zawodowych z (...) w K., zakończonej postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 2 marca 2004 r., w przedmiocie wznowienia postępowania z urzędu,

p o s t a n o w i ł nie wznowiać postępowania.

Z u z a s a d n i e n i a :

W dniu 20 sierpnia 2003 r. mjr Krzysztof P. złożył do Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. zawiadomienie, „... że w Wydziale Personalno-Wychowawczym (...) w K. doszło do (...)

1. poświadczenia nieprawdy
2. naruszenia ustawy o ochronie informacji niejawnych”.

Postanowieniem z dnia 19 września 2003r. Zastępca Wojskowego Prokuratora Garnizonowego w K. odmówił wszczęcia dochodzenia w sprawie poświadczenia nieprawdy w rozkazie Komendanta (...) w K., z uwagi na niepopelnienie przestępstwa.

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2003 r. prokurator Wojskowej Prokuratury Okręgowej w P., uwzględniając zażalenie mjra Krzysztofa P., uchylił zaskarżone postanowienie oraz zlecił Wojskowej Prokuraturze Garnizonowej w K. wszczęcie i przeprowadzenie postępowania karnego.

Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2003 r. prokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. umorzył śledztwo w sprawie poświadczenia przez NN żołnierzy zawodowych (...) w K. w październiku 2002 r. i sierpniu 2003 r. nieprawdy we wniosku o zwolnienie z zawodowej służby wojskowej i w rozkazie Komendanta (...), z uwagi na niepopelnienie czynu zabronionego oraz w sprawie ujawnienia tajemnicy państwowej, z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popelnienia tego czynu.

Postanowienie to zaskarżył w całości mjr Krzysztof P., przy czym odmówiono przyjęcia zażalenia w części dotyczącej ujawnienia tajemnicy państwowej, jako pochodzącego od osoby nieuprawnionej, co również zaskarżył ten oficer.

Po rozpoznaniu zażaleń, Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 2 marca 2004 r. utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie o odmowie przyjęcia środka odwoławczego, zmienił zaskarżone postanowienie o umorzeniu śledztwa przez przyjęcie za podstawę umorzenia art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. „... tj. braku w rozpoznawanych zdarzeniach znamion czynu zabronionego”, a w pozostałym zakresie zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

W dniu 29 grudnia 2008 r. do Wojskowego Sądu Okręgowego w P. wpłynął wniosek pełnomocnika mjra Krzysztofa P. o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem Wojskowego

Sądu Okręgowego w P. z dnia 2 marca 2004 r., (...), a to z powodu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymienionej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. - nienależytego obsadzenia sądu orzekającego.

Wniosek ten przedstawiono do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Zarządzeniem z dnia 20 stycznia 2009 r. Przewodniczący Wydziału I Izby Wojskowej Sądu Najwyższego na podstawie art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. odmówił przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania, jako niedopuszczalnego z mocy ustawy. Zarządzenie to uprawomocniło się z dniem 12 lutego 2009 r.

W związku z tym Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Wojskowej, zarządzeniem z dnia 18 lutego 2009 r. wyznaczył termin posiedzenia w przedmiocie wznowienia postępowania z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W świetle przepisów Kodeksu postępowania karnego wznowia się:

a) prawomocnie umorzone postępowanie przygotowawcze w sytuacji i na warunkach wskazanych w art. 327 § 2,

b) postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem w wypadku stwierdzenia zaistnienia przyczyn wymienionych w art. 540, 540a, 542 § 3.

W rozpoznawanej sprawie podstawą wznowienia postępowania mogłoby być zaistnienie sytuacji, o której mowa w art. 542 § 3 k.p.k., a więc ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., pod warunkiem jednak, że prawomocne orzeczenie sądu zapadłe w tej sprawie zostałyby uznane za kończące postępowanie sądowe. Tylko bowiem wznowienia postępowania sądowego dotyczy regulacja rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego. Świadczy o tym nie tylko wyraźne sformułowanie zawarte w przepisach określających podstawy wznowienia postępowania, z którego wprost wynika, iż omawiana regulacja dotyczy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem, ale również

odrębna regulacja określająca zasady wznowienia postępowania przygotowawczego.

Kluczowe więc w rozpoznawanej sprawie staje się udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy postanowienie sądu wydane na skutek zażalenia pokrzywdzonego na postanowienie o umorzeniu śledztwa w jego fazie *in rem* kończy postępowanie sądowe, czy też postępowanie przygotowawcze.

Analiza przepisów regulujących tok postępowania w sprawie zażalenia pokrzywdzonego na postanowienie o umorzeniu śledztwa wskazuje, że orzeczenie sądu wydane w tej *materii* kończy postępowanie przygotowawcze. Świadczy o tym m. in. zamieszczenie ich w rozdziale 38: „Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym” Działu VII Kodeksu postępowania karnego zatytułowanego „Postępowanie przygotowawcze”. Gospodarzem takiego postępowania jest – co nie ulega wątpliwości – prokurator, który decyduje o sposobie jego zakończenia. W sytuacji więc, kiedy decyduje wydać orzeczenie kończące to postępowanie i nie składa wniosku inicjującego postępowanie sądowe (zgodnie z zasadą skargowości wyrażoną w art. 14 k.p.k.), czynności sądu mające na celu skontrolowanie tej decyzji nie mogą być uznane za postępowanie sądowe w rozumieniu przepisów procedury karnej, mimo że dokonuje ich sąd. Kontrola ta bowiem nie zmienia sposobu zakończenia postępowania przygotowawczego, może go jedynie unicestwić, otwierając drogę do dalszego prowadzenia. Poza tym, postępowanie w rozpoznawanej sprawie toczyło się w fazie *in rem*, a nie przeciwko osobie, co powoduje, że nie jest możliwe nawet wznowienie postępowania przygotowawczego na podstawie art. 327 § 2 k.p.k. Tym bardziej trudno w takiej sytuacji uznać, że orzeczenie sądu, utrzymujące w mocy postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego, kończy postępowanie sądowe i otwiera drogę do jego wznowienia w oparciu o przepisy rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, w szcze-

gólności gdy postępowanie to może być podjęte w każdym czasie na mocy postanowienia prokuratora (art. 327 § 1 k.p.k.).

Prezentowane rozumowanie w sposób istotny wspiera zmiana art. 521 k.p.k., dokonana ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155), którego nowe brzmienie: „Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich, może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie”, eliminujące ograniczenie możliwości wniesienia kasacji szczególnej od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe, miało m. in. na celu – według zamysłów ustawodawcy – objęcie ewentualną kontrolą kasacyjną Sądu Najwyższego postanowień sądów o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania oraz o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia [por. uzasadnienie projektu ustawy – druk sejmowy nr 182 z 2001 r. oraz stenogram posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (Nr 9) z dnia 8 października 2002 r., Biuletyn nr 1027/IV].

Uznając zatem, że postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego *in rem* nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe, Sąd Najwyższy nie wznowił postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 2 marca 2004 r. w sprawie (...), dotkniętym również uchybieniem wskazanym w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Jak wynika zaś z powyższych rozważań, rozstrzygnięcie to nie zamyka drogi do podjęcia próby wzruszenia tego orzeczenia w oparciu o kasację wywiedzioną na podstawie art. 521 k.p.k., jeśli tylko podmiot do tego uprawniony dostrzeże taką potrzebę.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.